

IN HET KORT

Deze rubriek wordt samengesteld door Toon Vernooij. Bijdragen voor deze rubriek zijn van harte welkom. Stuur een berichtje naar toonvernooij@planet.nl.

Viespeuken

Denk je dat je interesse in vogels een gezonde hobby is, voor geheelonthouders, sportievelingen en niet-rokers en zo, blijkt niets minder waar te zijn! Er zijn vogels, die werkelijk dol zijn op sigaretten. Mexicaanse biologen merkten op dat roodmussen (*Carpodacus mexicanus*) in steden hun nesten volproppen met afval. Dat is op zichzelf niet zo gek, aangezien er in steden genoeg rondslingerende rommel voor handen is dat prima nestmateriaal is. Kijk maar naar onze meerkoeien in stadsgrachten. Maar het viel de onderzoekers op dat er in de 55 onderzochte nesten altijd minstens één sigarettenpeuk zat. In sommige nesten waren zelfs dertig tot vijftig peuken verwerkt. De vogels verzamelden dus doelbewust peuken. Waarom doen roodmussen dat? Iedere verstokte roker weet dat bij het roken nicotine vrijkomt. Een deel daarvan blijft hangen in de filter. De nicotineresten in de peuken blijken insecten te verdrijven. De onderzoekers stopten in een aantal namaaknesten peuken en verwarmden de nesten tot een temperatuur die voor bloedzuigende insecten zeer aantrekkelijk is. In de nesten met peuken zaten echter veel minder insecten dan in de nesten zonder peuken. De roodmussen weten dit blijkbaar en gebruiken de peuken om hun jongen te vrijwaren van insecten. Een vergelijkbaar fenomeen is ook bekend van roofvogels die gedurende het broeden regelmatig verse dennentakken op het nest leggen. De hars uit de takken schijnt eveneens een insectenwerend effect te hebben. Een interessante vraag is natuurlijk: hoe zijn de vogels daar achtergekomen?

Bron: NRC Handelsblad, 8 december 2012

Vogels van de klok

Het is de laatste jaren onder wetenschappers steeds populairder geworden om trekvogels uit te rusten met zogenaamde geolocators. Deze apparaatjes zijn dankzij technische ontwikkelingen steeds kleiner en lichter geworden, zodat men er ook (kleine) vogels mee kan uitrusten. Geolocators registreren continu de locatie en hoogte van de individuele vogels. Dat levert soms bijzondere resultaten op. Amerikaanse boslijsters (*Hylocichla mustelina*) houden er bijvoorbeeld een zeer strakke dienstregeling op na. Vertrek- en aankomsttijden in de broed- en overwinteringsgebieden zijn over verschillende jaren soms tot op de dag hetzelfde. Je zou misschien geneigd zijn om dat niet heel verwonderlijk te vinden, maar wanneer je rekening houdt met de enorme afstand (Zuid-Amerika – Canada vice versa) en met de constant variërende weersomstandigheden onderweg, dan is dat toch wel verbazingwekkend.

Hoe doen die kleine vogels dat? Dankzij de geolocators is vastgesteld dat ze tijdens de trek hun route aanpassen aan de omstandigheden. Per jaar kunnen trekroutes soms honderden kilometers oostelijker of westelijker komen te liggen. Zo zorgen de boslijsters dat zij slecht weer en tegenwind omzeilen. En zo komen ze dus op precies de geplande tijd aan op hun eindbestemming.

Aan die hardnekkige kloktrouw kleeft echter ook een nadeel. Als door klimaatverandering de piek in het voedselaanbod verschuift, kan dat desastreuze gevolgen hebben als de vogels er niet in slagen zich aan te passen. Komen vogels bijvoorbeeld pas na de voedselpiek aan in hun broedgebied, dan heeft dat onvermijdelijk nadelige gevolgen voor het broedsucces. Als dat een keer gebeurt, bijvoorbeeld door een extreem warm voorjaar, is dat voor de populatie op de lange termijn niet zo erg. Maar het wordt anders als er een trend is, waardoor dit jaar op jaar gebeurt. In Canada is de populatie boslijsters sinds de jaren '60 met 50% gedaald
Bron: www.sciencedaily.com, 25 juli 2012 / York University (PLoS ONE)

Trekroutes ontrafeld

Nog meer treknieuws dankzij geolocators. Zweedse en Britse ornithologen hebben zes gierzwaluwen helemaal kunnen volgen op hun trekroutes tussen Zweden en Congo in voor- en najaar. Dat was voorheen niet mogelijk en de precieze trekroutes van gierzwaluwen en veel andere vogels waren grotendeels een raadsel.

Uit de waarnemingen bleek onder andere dat de gierzwaluwen het in het najaar relatief rustig aan deden terwijl zij in het voorjaar veel meer haast leken te hebben. De vogels maakten tijdens de najaarstrek veel meer tussenstops van enkele dagen. In de lente daarentegen legden ze grotere afstanden af zonder rustpauzes. Opvallend was ook dat ze vanuit hun wintergebied in het Congobekken eerste de Golf van Guinee overstaken en bij Liberia weer aan land kwamen.

In het wintergebied leggen gierzwaluwen overigens ook respectabele afstanden af. Sommige individuen veranderden gedurende het winterhalfjaar zelfs van verblijfplaats.

De waarnemingen wijzen er volgens de onderzoekers op dat gierzwaluwen hun strategie vooral afstemmen op de beschikbaarheid van voedsel en veel minder op de weersomstandigheden.

Bron: www.plosone.org, 18 juli 2012 / Lund University